Varsinais-Suomen liitto
Egentliga Finlands förbund

Varsinais-Suomen liitto

Kaava

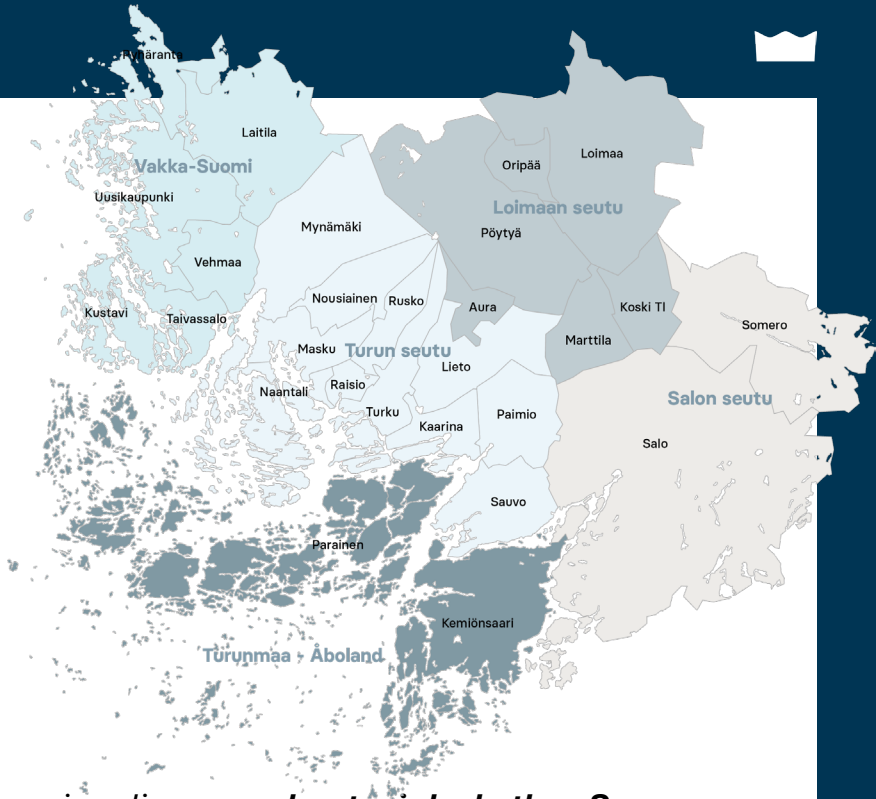
Strategia

Vaikuttaminen

Hankerahoitus

Varsinais-Suomi

- 27 kuntaa
- 500 000 asukasta
- Suomen kolmanneksi väkirikkain maakunta – väkiluku kasvaa
- Kaksikielinen alue
- Monipuolinen yritys-, teollisuus-, Kulttuuri-, sivistys- ja innovaatiomaakunta

Varsinais-Suomi on kansainvälinen, elinkeinorakenteeltaan monipuolinen ***maakunta, joka kytkee Suomen länteen****. Teknologinen osaaminen, laaja korkeakoulutus, rikas kulttuuri sekä ainutlaatuinen saaristo ja luontomme antavat pohjan vahvalle tulevaisuudelle.*

Monipuolinen Varsinais-Suomi

BKT
21,6
miljardia euroa

BKT:n kasvu
+19,3 %
2010–2025

44 630
€/as. (2022)

495 000
asukasta (2024)

kasvua
47 700
henkilöä vuodesta 2000

työikäinen väestö kasvoi
8 000
henkilöllä 2020-2024

lähes
43 000
opiskelijaa

puhutaan
122
eri kieltä

11%
vieraskielisiä

6%
ruotsinkielisiä

Pinta-ala
20 500
km²

47%
on merialueilla

14%
luonnonsuojelualaa

Saaristomeri
– maailman suurin yhtenäinen saaristo

Suomen suurin kesämökkimäärä
49 000
kesämökkiä

Suurin osa väestöstä asuu kaupunkialueilla

40 000
saarta

23
m keskisyvyys

139
pesivää lintulajia

46
luontotyyppiä

Aluekehitysviranomainen ja maakunnan edunvalvoja

- Lakisääteiset tehtävät
  - ✓ aluekehityslainsäädännöstä ja
  - ✓ alueidenkäyttölaista
  - ✓ lisäksi maakunnan tarpeista lähteviä kehittämis- ja edunvalvontatehtäviä
- 27 jäsenkuntaa
- n. 80 työntekijää ja
  - ✓ toimintamenot n. 8,4 milj. €. , kuntarahoitteinen toiminta menot 4,15 milj.€
  - ✓ Rahoituksesta n. 3,9 milj. € kuntien maksuosuuksista

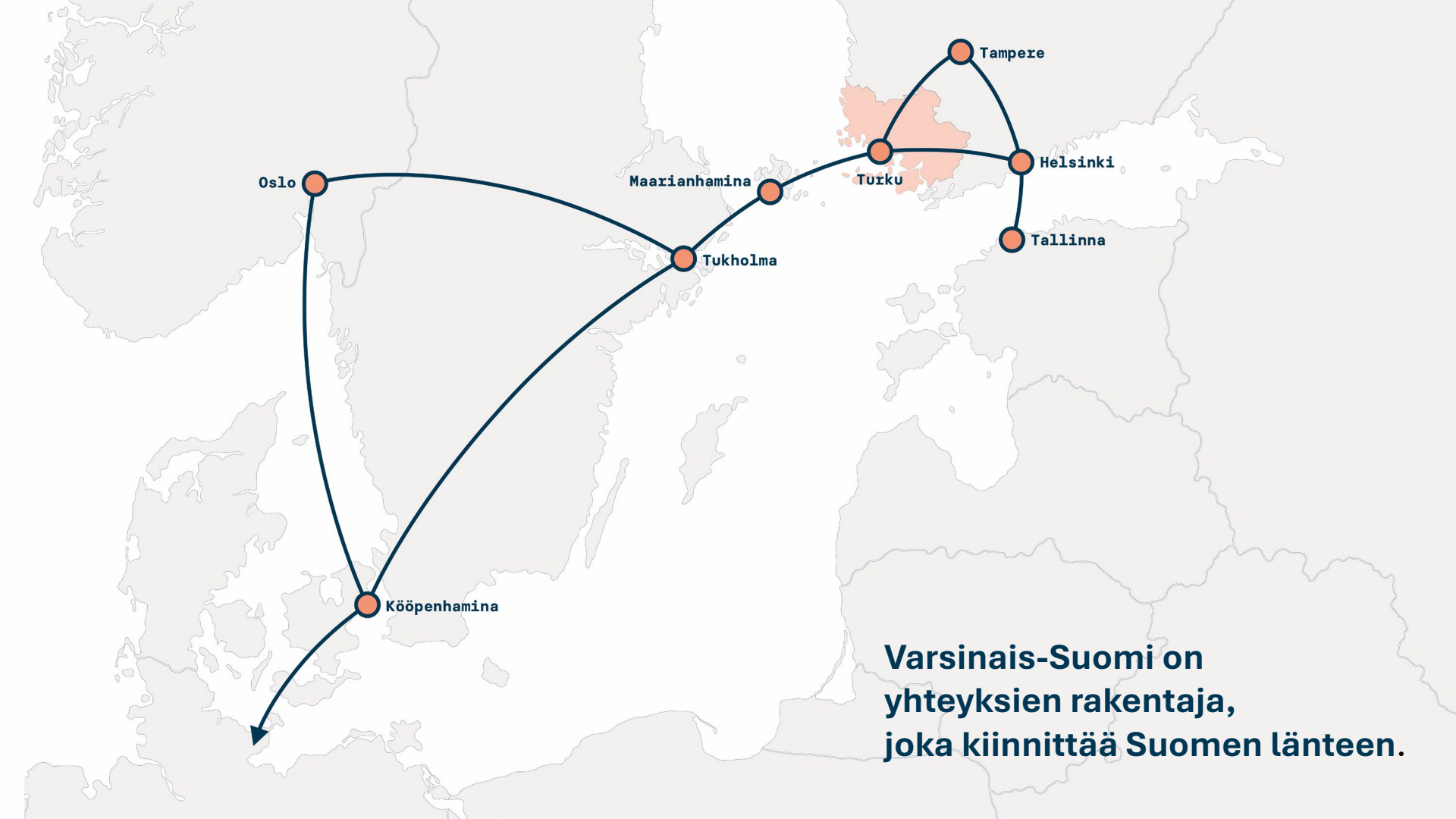
Organisaatio

Päätöksenteko ja luottamuselimet

Jäsenkunnat (27) - edustajainkokous			
Maakuntavaltuusto (106)			Tarkastuslautakunta
Maakuntahallitus (19)			
Maakunnan yhteistyöryhmä (MYR)	Aluesuunnittelujaosto	Saaristotoimikunta	Kulttuuritoimikunta
Hankerahoitusjaosto	Kielellisten palvelujen toimikunta	Valintatoimikunta	

Varsinais-Suomi on yhteyksien rakentaja, joka kiinnittää Suomen länteen.

Varsinais-Suomi on yhteyksien rakentaja, joka kiinnittää Suomen länteen.

Visio 2040+

Varsinais-Suomi on yhteyksien rakentaja, joka kiinnittää Suomen länteen

Kärkitavoitteet 2040

Kestävästi elinvoimainen Varsinais-Suomi / **Ainutlaatuisen houkutteleva Varsinais-Suomi** / **Varsinais-Suomi sinua varten**

Maakuntaohjelman 2026–2029 tavoitteet

- Kestävästi kasvuhakuinen yritystoiminta
- Edistykselliset murrosteknologiat
- Kestävä ruoka- ja resurssitalous
- Yrittäjä- ja osaajamyönteisyys
- Toimivat ja kilpailukykyiset liikenneyhteydet
- Erottuvat elämyspalvelut ja kulttuuritoiminta
- Osaava kansalaisuus
- Hyvinvointi ja hyvä elämä
- Monimuotoinen luonto ja yhteinen kulttuuriympäristö

Älykkään erikoistumisen 2026–2029 painopisteet

- Merelliset ratkaisut
- Ruoka-innovaatiot ja ruokaturva
- Vaativat terveysratkaisut
- Älykkäät ratkaisut
- Talouden kestävyyssiirtymä

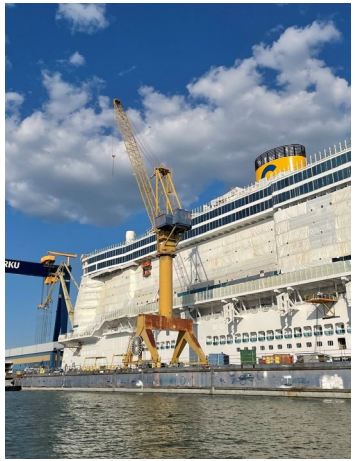
Läpileikkaavat teemat

Kestävä talous ja kilpailukyky
Luonto ja puhdas siirtymä
Resilienssi ja turvallisuus
Uudistumiskyky ja tulevaisuusvalmius

Arvot

VASTUULLISUUS / SAAVUTETTAVUUS / UTELIAISUUS / LUOTTAMUS

Älykkään erikoistumisen strategian painopisteet (innovaatioalat)

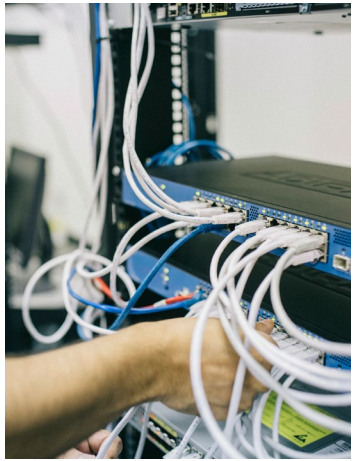
Merelliset ratkaisut

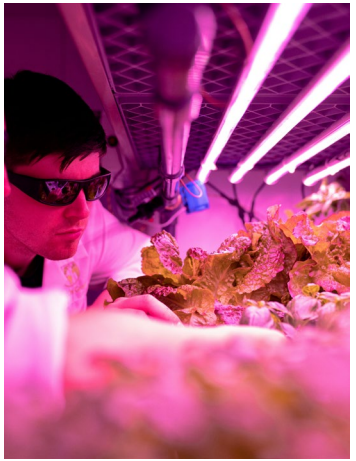
Ruoka-innovaatiot ja ruokaturva

Vaativat terveys-ratkaisut

Älykkäät ratkaisut

Talouden kestävyys-siirtymä

Maakunnan tila syksyllä 2026

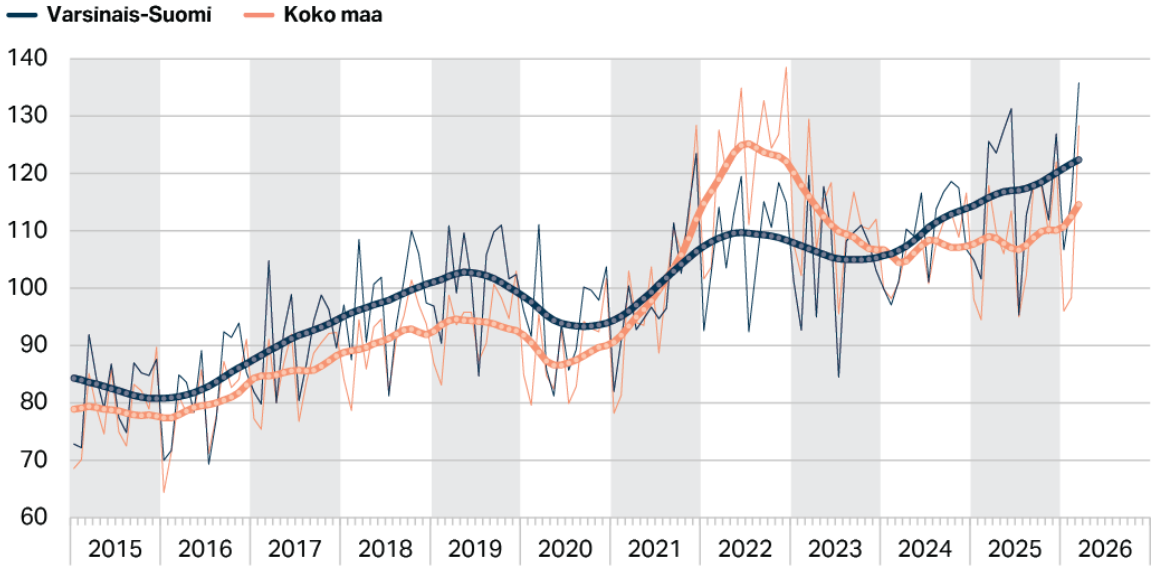
9.11.2026

Antti Vasanen

Varsinais-Suomen yritysten liikevaihto kasvaa teollisuuden vetämänä.

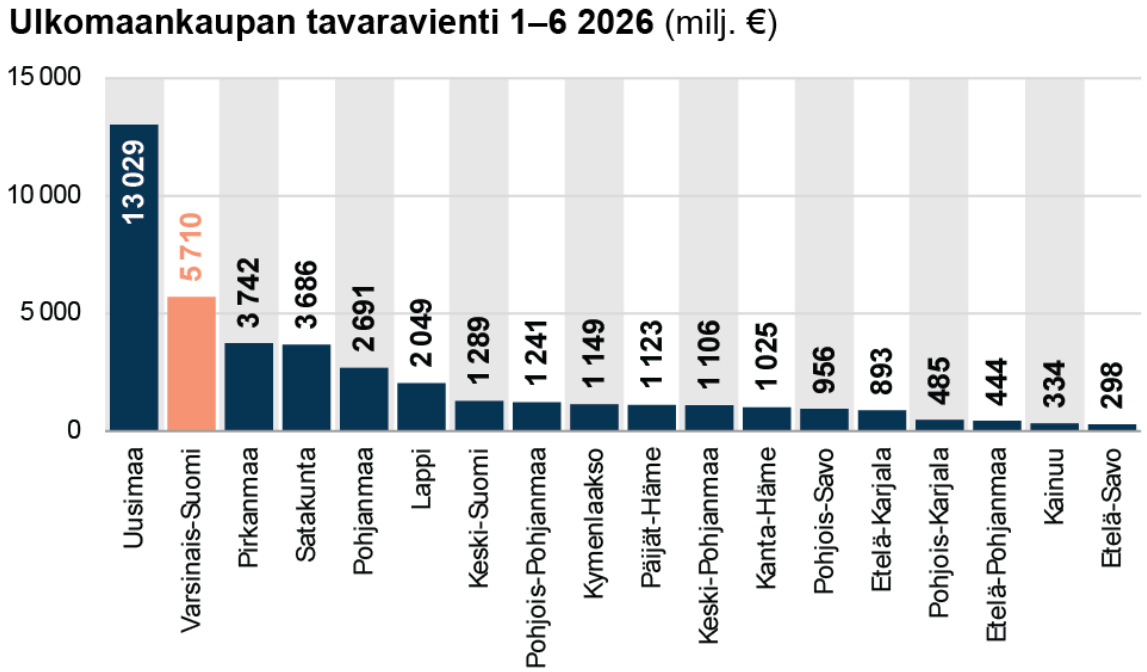
Teollisuuden liikevaihdon trendi on kasvanut vuoteen 2021 verrattuna Varsinais-Suomessa 22,4 % (Q1/2026).

Teollisuusyritysten liikevaihdon trendikehitys
(ohut viiva sisältää kausivaihtelun, 2021=100)

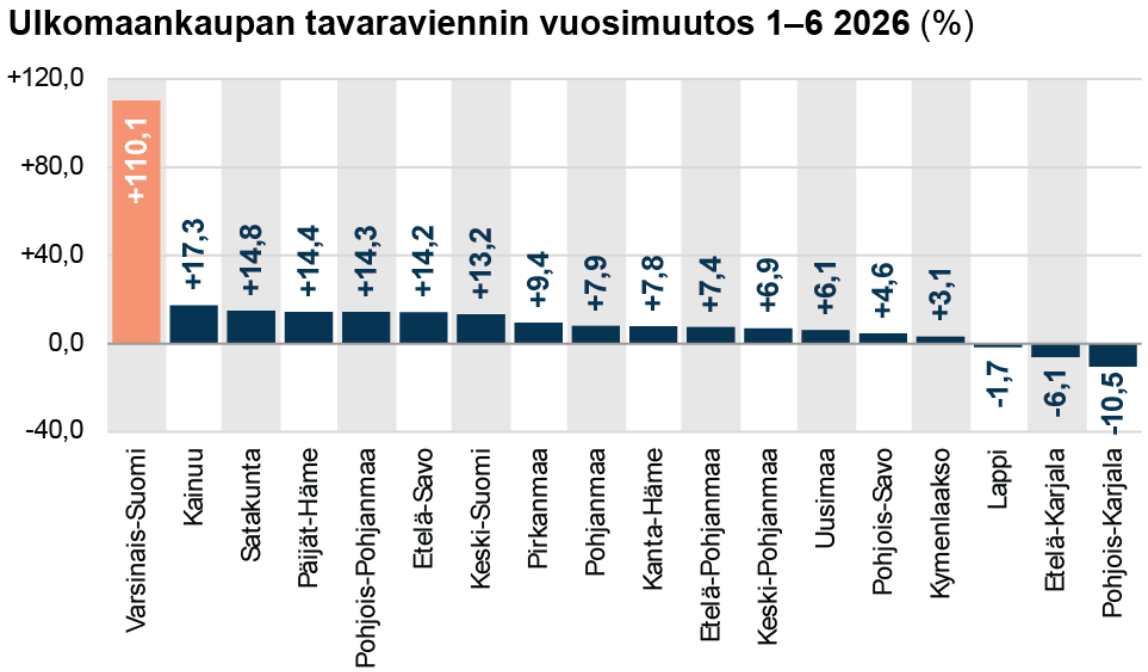
Tietolähde: Tilastokeskus

Varsinais-Suomen ulkomaankaupan tavaravienti on selvästi maan toiseksi suurinta.

Tietolähde: Tulli

Maakunnan tavaravienti yli kaksinkertaistui vuoden alussa edelliseen vuoteen verrattuna.

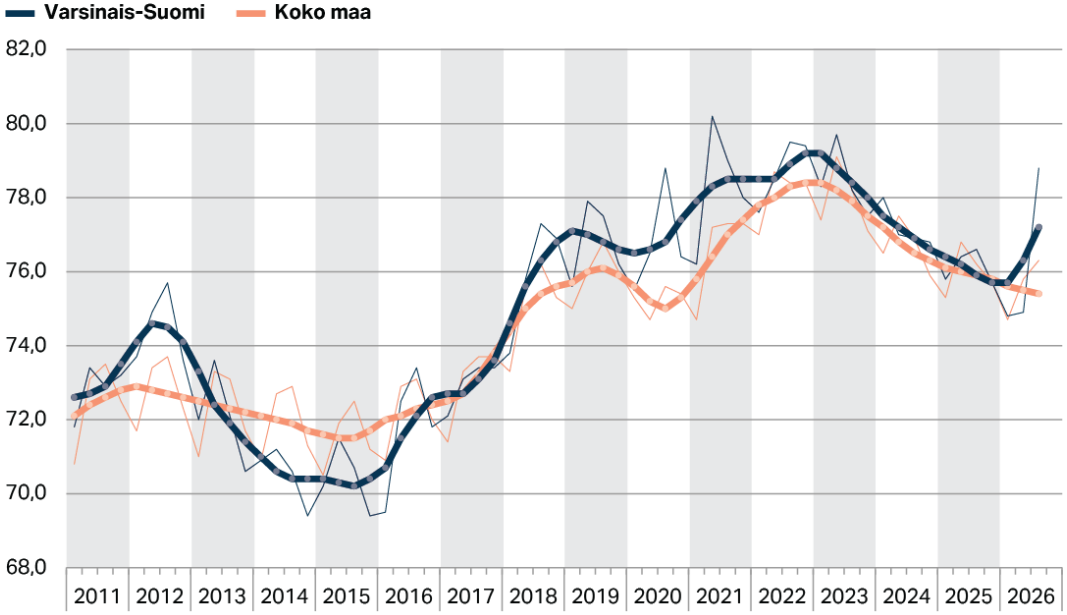

Tietolähde: Tulli

Positiivinen talouskehitys näkyy viimein myös työllisyydessä.

Varsinais-Suomen työllisyysaste kääntyi vuoden 2026 kolmannella neljänneksellä selvään kasvuun.

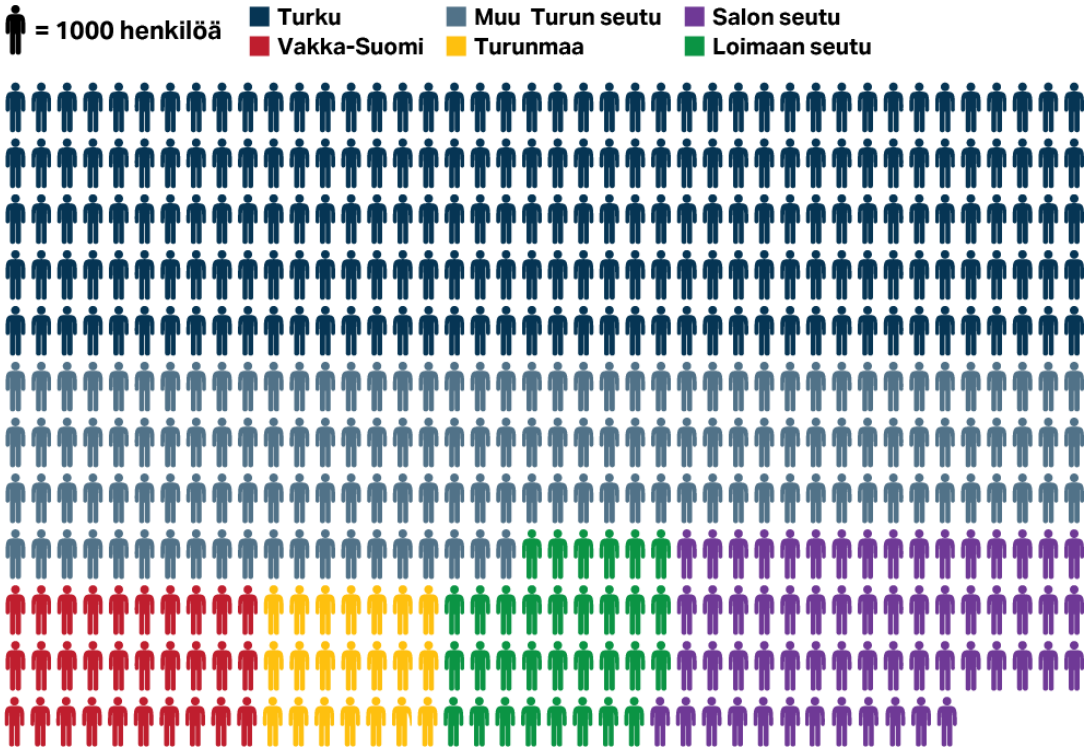
Työllisyysasteen kehitys (%, 20–64-vuotiaat, trendikehitys paksulla viivalla)

500 000 asukkaan raja ylittyi Varsinais-Suomessa elokuussa.

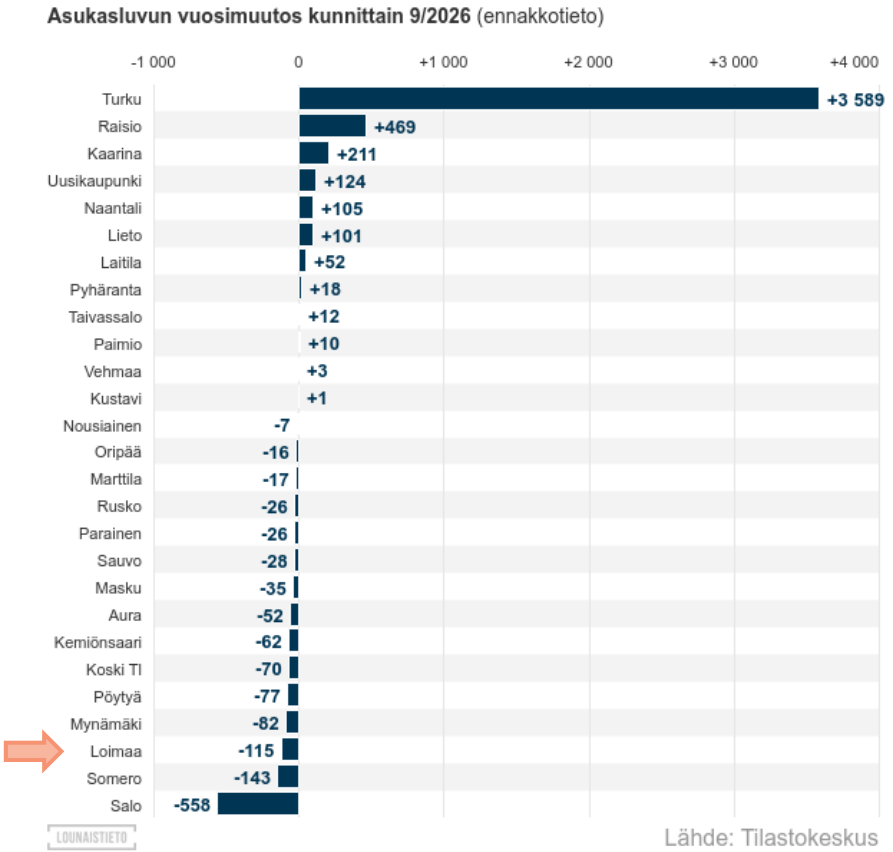
**Väestöstä
42 % asuu Turussa ja
71 % Turun seudulla.**

Varsinais-Suomen väestön alueellinen jakautuminen (henkilöä)

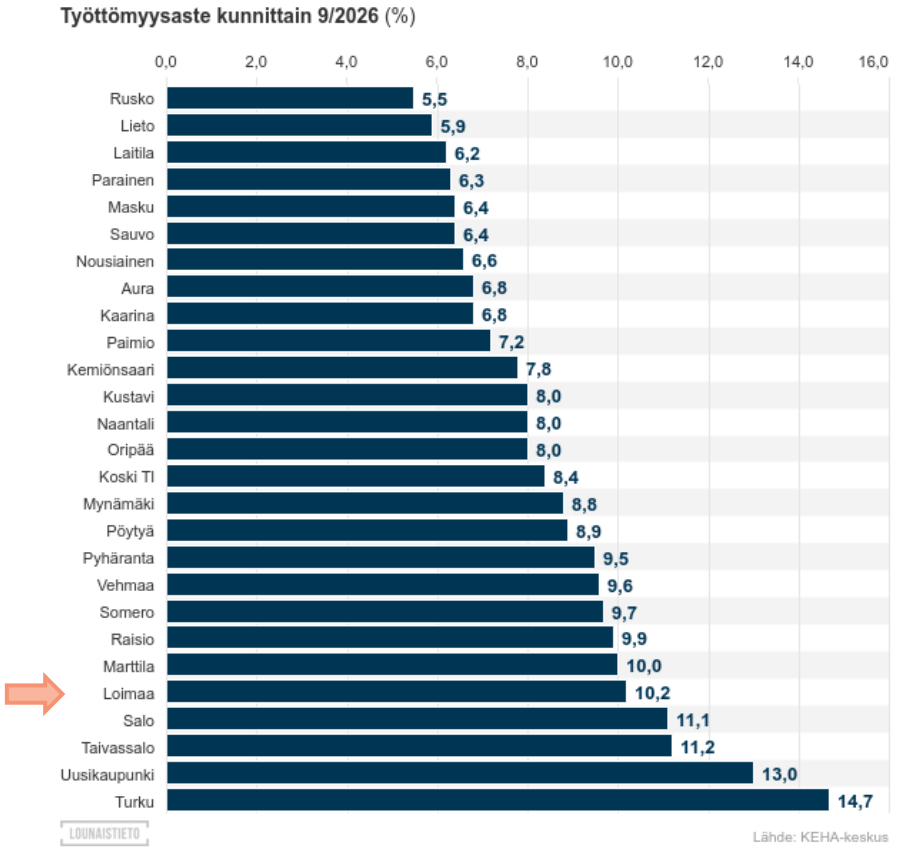

Loimaan väestö vähenee tällä hetkellä maakunnan kolmanneksi nopeinta vauhtia.

Väestön vähenemistä selittää ennen kaikkea vähäinen syntyvyys. Maahanmuutto kompensoi suurelta osin kotimaan muuttotappiota.

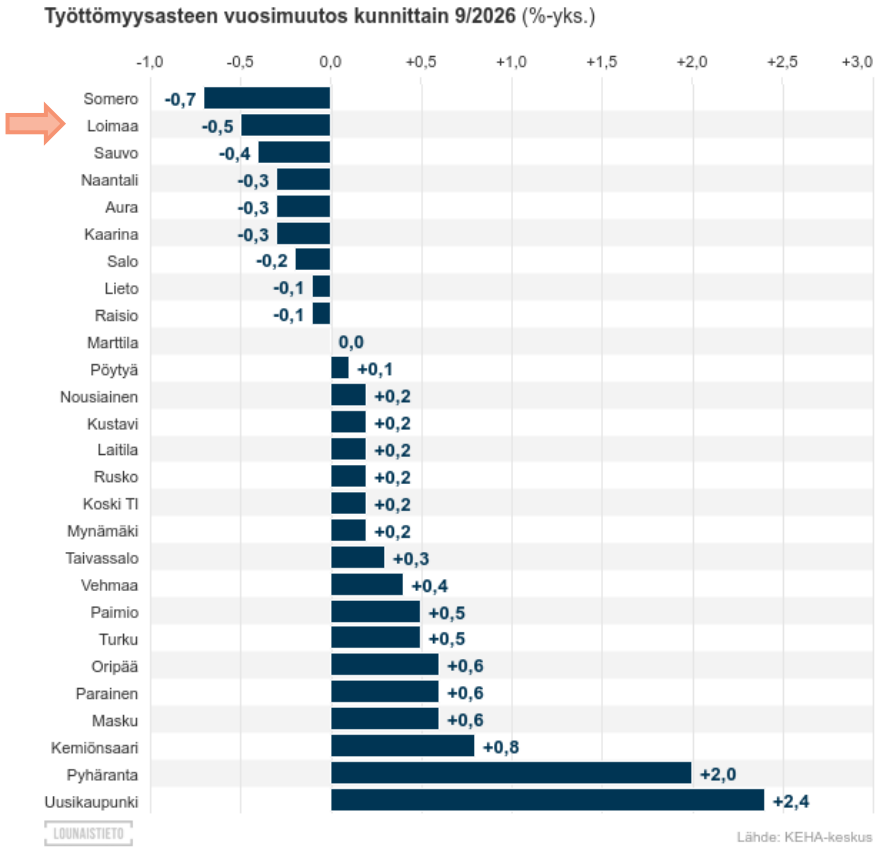

Loimaan työttömyysaste on maakunnan korkeimpien joukossa.

Työttömyys kehittyy silti parempaan suuntaan.

Loimaan työttömyysaste pieneni syyskuussa maakunnan toiseksi nopeinta vauhtia.

Tarkemmat tiedot Lounaistiedon tilastopalvelusta!

lounaistieto.fi/tilastot

LOUNAISTIETO
Avoimesti

Edunvalvonnan ajankohtaiset

Varsinais-Suomen hallitusohjelmatavoitteet

Varsinais-Suomen liitto
Egentliga Finlands förbund

TURKU
ÅBO

TURUN
KAUPPAKAMARI

Yrittäjät
VARSINAIS-SUOMI

TURUN
YLIOPISTO

TURKU AMK

Åbo Akademi

BUSINESS
TURKU

HUMAK

Kärkitavoitteet

- Länsiradan toinen vaihe
- Saaristomeren strateginen erityisalue
- Kasvua tukeva korkeakoulu- ja TKI- politiikka

1. Saavutettavuus ja kytkeytyminen länteen

Ydinviesti

Varsinais-Suomi on Suomen tärkein yhteys länteen ja pohjoismaiseen talousalueeseen.

Toimivat raide-, meri- ja lentoyhteydet ovat edellytys

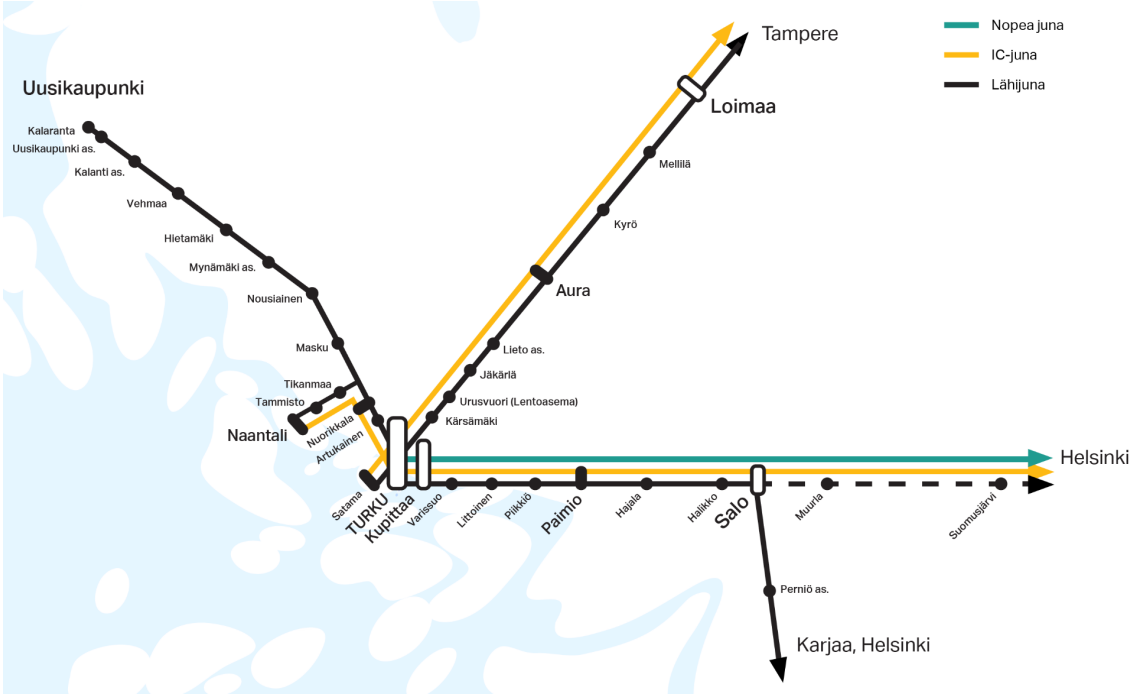
- talouskasvulle ja investoinneille
- huoltovarmuudelle ja sotilaalliselle liikkuvuudelle
- EU-rahoituksen täysimääräiselle hyödyntämiselle

Alueellisen junaliikenteen käynnistäminen Varsinais-Suomessa

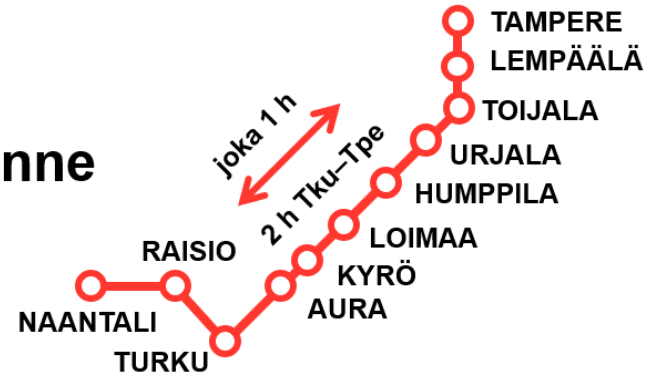
Taustalla raidereformi: valtion ostama henkilöjunaliikenne avataan kilpailulle vuodesta 2031 alkaen. Maakunnan lähijunaliikenteen edellytyksiä on selvitetty mm. Varsinais-Suomen lähijunaprojektissa.

Kasvukolmion Turku – Tampere –kylkeen tarvitaan alueiden saavutettavuutta, työssäkäyntiä ja elinkeinoelämän tarpeita tukeva palvelutaso. Yhteysvälin kehittämismahdollisuudet arvioita kilpailutuksen jatkovalmistelussa.

Esitys Turku – Tampere liikenteestä

Turku–Tampere-välille 1 h vuorovälin lähijunaliikenne

Konsultin esitys:

- **Turku–Tampere-radanvarsikunnat yhdessä esittävät, että palvelutasoltaan heikot markkinaehtoiset kaukojunat korvataan tiheällä lähijunaliikenteellä**
  - Esitettävä lähijunaliikenne pysähtyy kaikissa kunnissa, jatkuu Naantaliin, voidaan yhdistää Porin liikenteeseen ja kaksinkertaistaa Tampere–Toijala-lähijunaliikenteen. Esitys perustuu nykykaluston käyttöasteen nostoon ja se vaatii 3 Sm7-lisäyksikkön hankintaa.

Konsultin esitys:

- **Kunnat ovat valmiita sitoutumaan liikenteen hankinnan kustannuksiin ja keskinäiseen kustannusjakoon**
  - Kun vuorotarjonta kaksinkertaistetaan, väliasemien määrä kolminkertaistetaan ja linjaa jatketaan Naantaliin, liikenne saattaa jopa tuottaa ylijäämää pienentämään valtion tukitarvetta muille reiteille

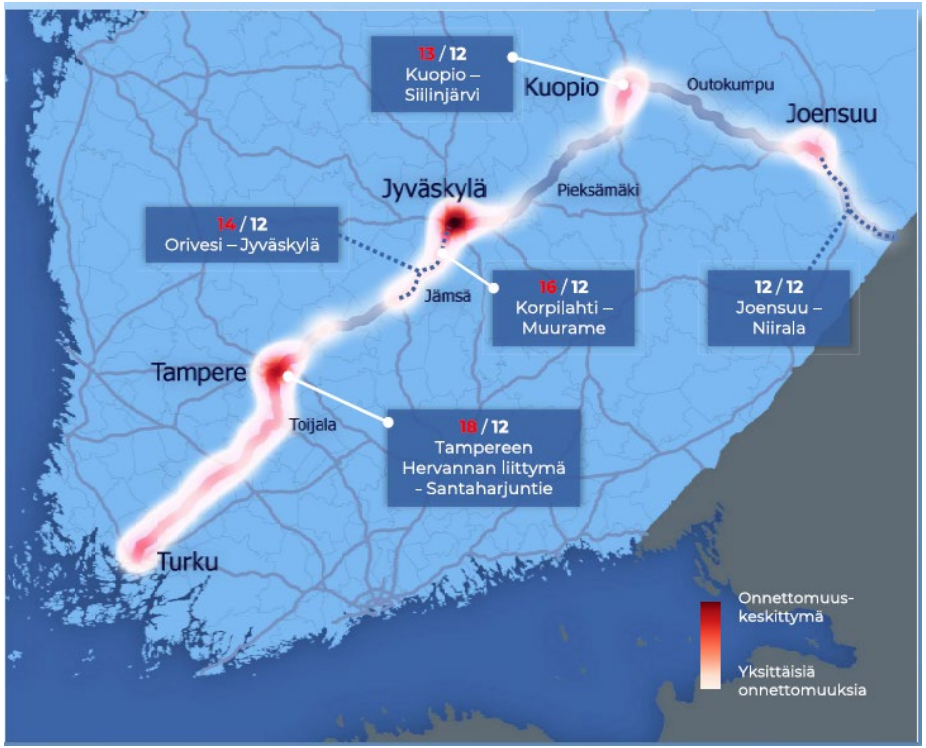
	Naantali/Satama–Turku–Tampere lähijunaliikenne
Vuorotarjonta	Tunnin vuoroväli eli 16 vuoroparia/vrk (3 satamaan ja 13 Naantaliin)
Investoinnit	Seisakkeet, Naantalin radan kehitys, Toijala–Urjala nopeudennosto
Kalusto	2 nykyostoliikenteen yksikköä (yöjuna & Sm7) & 3 Sm7-lisäyksikköä
Kustannukset	Brutto 13,7 M€/v (operointi ja kalusto), netto 0–4 M€/v (kunnat)
Lipputulot	Nykyisellä heikolla tarjonnalla noin 10 M€

Valtatien 9 parantaminen kasvukolmion sisäisenä päätieyhteytenä

Yhteysväli Lieto–Aura yksi kasvukolmion päätieverkon huonokuntoisimmista osuuksista ja muuta päätieverkkoa vaarallisempi. Vt:llä 9 tulee toteuttaa Liedon aseman ja Auran välisen leveäkaistatien nelikaistaistus, 67 M€.

Lisäksi toteutettava ohituskaistaparit Aura-Humppilan raja Loimaalla sekä Auran eritasoliittymä. Ohitukaistaparien kustannusarviot ovat 16,3, 23,0 ja 32,0 miljoonaa euroa. Auran eritasoliittymän tiesuunnitelma valmistuu syksyllä 2027.

Kuva Pro Ysitie
Vt 9 merkittävä sisämaan yhteys ja vientiteollisuuden kuljetusväylä satamiin.

2. Saaristomeri ja vihreä siirtymä

Ydinviesti
Saaristomeren tila on kansallinen ympäristö- ja elinvoimatehtävä.

Saaristomeri on

- Suomen rannikon huonokuntoisin merialue
- Itämeren suojelun kannalta kriittisin kohde
- vihreän siirtymän, ruokajärjestelmän ja kiertotalouden avainalue

3. Elinvoimainen Varsinais-Suomi

Ydinviesti
Kasvu syntyy osaamisesta, investoinneista ja kansainvälisyydestä.

Varsinais-Suomi on

- yksi Suomen nopeimmin kasvavista teollisista ja TKI-keskittymistä
- muuttovetovoimainen, nuoria houkutteleva maakunta
- keskeinen puolustus- ja kaksikäyttöteknologioiden alue
- kansainvälisen työvoiman ja investointien solmukohta

Aluekehittämisen ajankohtaiset

9.11.2026

Johanna Mattila

Hankerahoituksen kautta tuemme maakuntastrategian 2040+ toteutumista ja sen kärkitavoitteita

- Kansalliset rakennerahasto-ohjelmat (EAKR), n 1,6 M€/v (2026). Alkuvuodesta 2027 seuraava rahoitushaku (noin 1 M€)
    - **TKI, energia ja kiertotalous painotuksina**
- Alueiden kestävän kasvun edistäminen - AKKE kansallinen rahoitus toimeenpano mm. Vakka-Suomen **ÄRM** kokonaisuus 2,2M€ (äkillisen rakennemuutoksen rahoitus)
- Osallistumme eri rahoitusohjelmien valmistelutyöhän. Nyt ajankohtaista on vaikuttaminen **EU:n uuteen ohjelmakauteen 2028-2034** ja jatkossa kansallisen ohjelman valmistelu.

EU:n rahoitusohjelmakausi 2028-2034

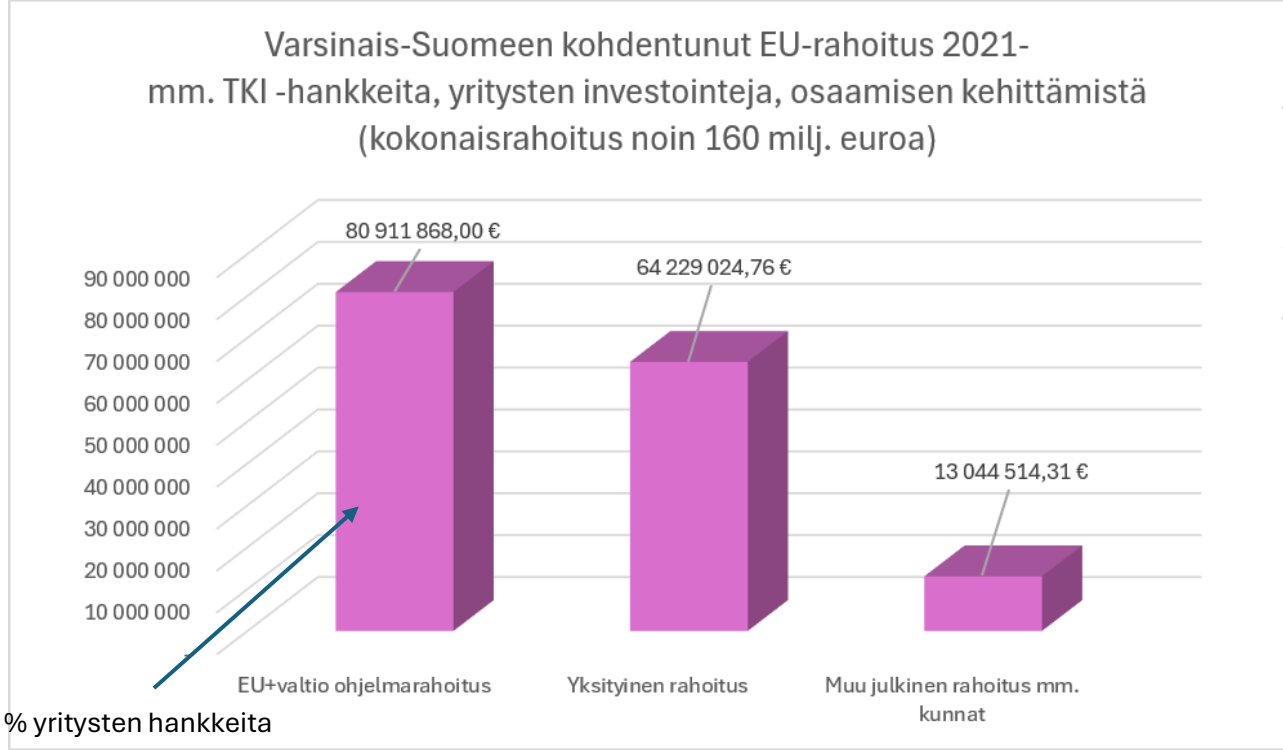
Kansallisen ja alueellisen kumppanuussuunnitelman valmistelutilanne

(National and regional partnership plan NRPP)

6.11.2026

Johanna Mattila

Miten merkittävästä kokonaisuudesta Varsinais-Suomen osalta on kyse?

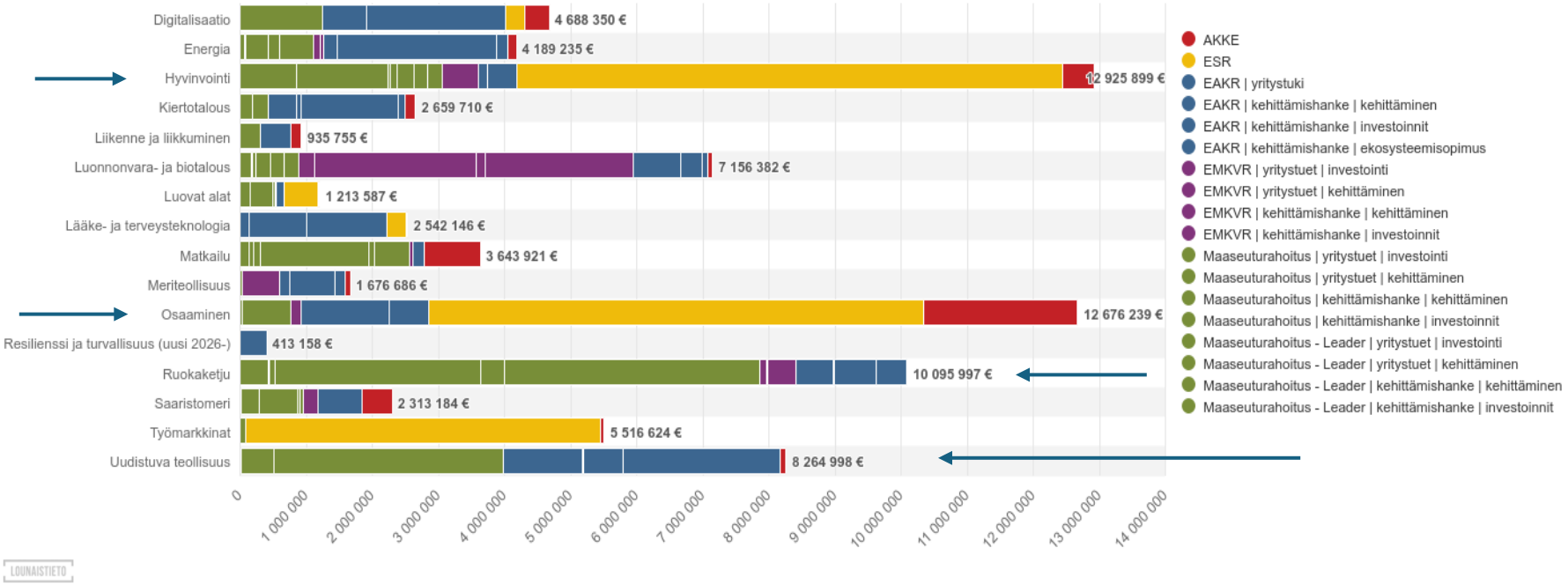
27 % yritysten hankkeita

- EAKR, ESR, EMVKR, EU:n maaseuturahoitus ml. Leader, AKKE, EAKR ekosysteemisopimus
- Rahoitusportfoliot - Varsinais-Suomen liitto
- Tiedot eivät sisällä kaikkein pienimpiä myönnettyjä rahoituksia (EMKVR: alle 5000 euroa; maaseuturahoituksen kehittämishankkeet: alle 8000 euroa; maaseuturahoituksen yritystuet: alle 10 000 euroa).

Hanke- ja yritysrahoituksen kohdentuminen Varsinais-Suomessa 2021-2027 Rahoitusportfoliot - Varsinais-Suomen liitto

- Kokonaisrahoitusvolyymi 160 M€
- josta EU+valtio osuus 81 M€
- yksityinen rahoitus 64 M€

Hankkeille myönnetty rahoitus Varsinais-Suomessa (€)

EU:n rahoitusohjelmakausi 2028-2034

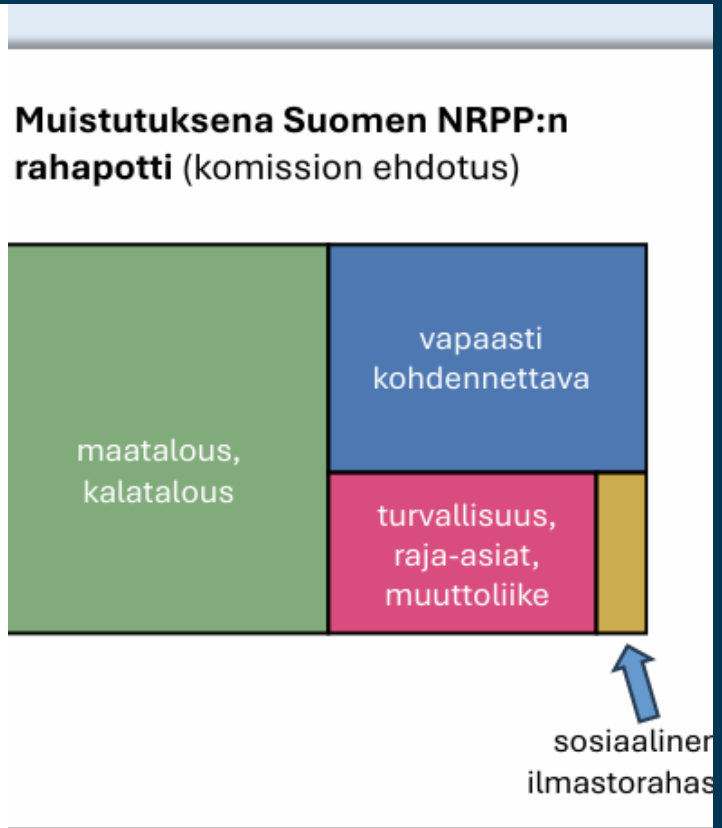
- Neuvottelut EU:n rahoituskehyksestä 2028-2034 kesken
- Sopua rahoituskehyksen suuruudesta ei ole saatu vaan vääntö budjetin kokonaistasosta jatkuu EU-tasolla
- Tavoitteena on edelleen päästä sopimukseen joulukuussa –tilanne näyttää vaikealta
- Hyväksymisellä on kiire johtuen kevään vaaleista mm. Ranskassa
- Rakenne tulee muuttumaan merkittävästi verrattuna aiempiin ohjelmakausiin → mm. erillisten ohjelmien määrän supistaminen
- National and Regional Partnership Plan = NRPP = Kansallinen ja alueellinen kumppanuussuunnitelma **keskeinen rahoitusohjelma** (niputtaa yhteen nykyisen EAKR, ESR, maaseuturahoitus, Leader jne.)
- Komission aikataulun mukaan jäsenmaiden tulee toimittaa suunnitelmat tammikuuhun 2028 mennessä

Kansallisen ja alueellisen kumppanuussuunnitelman valmistelutilanne (NRPP)

- Suomen saanto n. 8,6 mrd euroa??, joista puolet maataloustukiin
- Kansallista valmistelua tehdään VM:n johdolla, poliittinen ohjaus vahvaa sekä liityntä valtion talouden uudistamiseen
- Lisäksi sektoriministeriöt tekevät valmistelua omien hallinnonalan kumppaneidensa kanssa mm. MMM, TEM
- Valmistelu alkoi hitaasti, mutta etenee nyt vauhdilla
- Marraskuun aikana sovitaan keskeisimmistä sisällöistä
- Alueiden rooli valmistelussa ollut toistaiseksi vähäinen – maakuntaliitoilta tulossa yhteiset sisältöehdotukset (kulmakivet)

- Yksi kriittisistä kysymyksistä: milloin uusi ohjelmakausi pääsee käyntiin?

Kuvakaappaus Mikko Kankaan esityksestä, Varsinais-Suomen MYR 19.10.

Kansallinen ja alueellinen kumppanuussuunnitelma jakautuu seuraaviin viiteen eri teemalukuun (vahvistettu 20.10.)

1. Puhdas siirtymä (energia & ilmasto), ympäristö ja saavutettavuus
2. Maa- ja kalatalous
3. TKI, osaaminen ja pk-yritykset
4. Turvallisuus, puolustus ja muuttoliike
5. Nuoret, sosiaalinen yhteenkuuluvuus, työllisyys, hyvinvointi ja oikeus

Temaattisesti vahva painotus kilpailukykyyn, ilmasto- ja ympäristöasioihin (43 %), sosiaalisiin tavoitteisiin (14 %), maaseutualueille (10 %) sekä kokonaisturvallisuuteen ja puolustukseen.

- NRPP:n lukurakenne ohjaa sekä rahojen jakautumista että myös valmistelun ja toimeenpanon vastuita.
- Lukujen alle suunnitellaan kulmakivitoimia (> 200 M€), investointikokonaisuuksia sekä uudistuksia poikkihallinnollisesti (> 20 M€).
- Maakuntien liitoilla on keskeinen vastuu alueellisen näkökulman tuomisessa NRPP-valmisteluun mm. maakunnan yhteistyöryhmän kautta

Varsinais-Suomen lähtökohdat EU:n monivuotiselle rahoituskaudelle 2028-2034

- Varsinais-Suomen maakuntastrategia 2040+ ja älykkään erikoistumisen painopisteet kulmakivitoimien ja investointiohjelmien pohjana
- Toimivat **kumppanuusverkostot** ja **poikkihallinnollisuus**
- **Alueiden väliset** kokonaisuudet, jotka yhdistävät tutkimuksen, koulutuksen, elinkeinoelämän toimintaympäristön kehittämisen sekä yritysrahoituksen investoinnit ja kehittämishankkeet.
- Toisaalta **paikallinen kehittäminen** ja **alueen erityispiirteiden** huomioiminen → mm. Saaristomeren valuma-alue CAPin strategiseksi erityis/-kohdentamisalueeksi

Merelliset ratkaisut

Ruokainnovaatiot ja ruokaturva

Vaativat terveysratkaisut

Älykkäät ratkaisut

Talouden kestävyyssiirtymä

- EU-rahoituksen tukijalkoja Varsinais-Suomen kehittämiselle tarvitaan jatkossa useita
  - NRPP
  - Interreg -ohjelmat
  - Euroopan kilpailukykyrahasto, Horisontti Eurooppa, innovaatiorahasto,…
- Kansainvälisen yhteistyön vahvistaminen ja yhteyksien rakentaminen länteen
- KV-osaamisen lisääminen

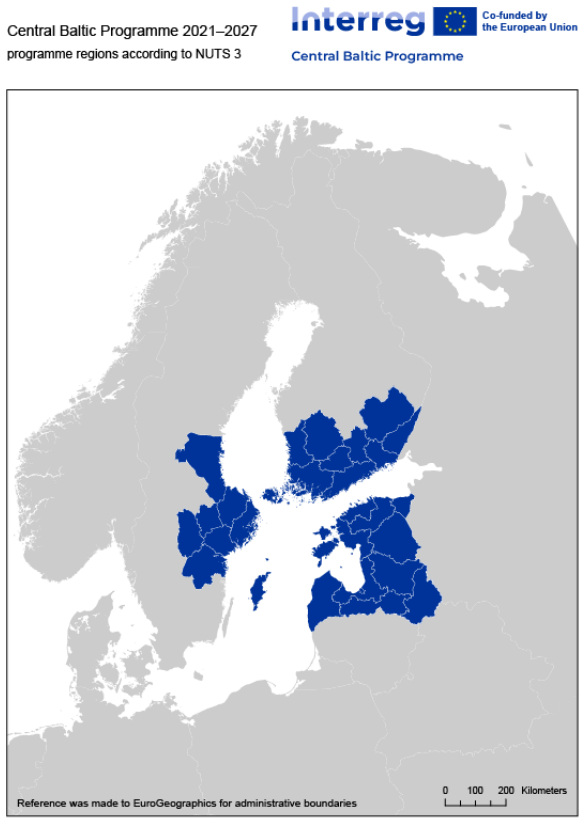
Varsinais-Suomen lähtökohdat EU:n monivuotiselle rahoituskaudelle 2028-2034

- Kaupunki- ja maaseutualueiden kehittäminen, ekosysteemisopimus, Leader –toiminnan tulevaisuus
- Yritysrahoitus ja sen tasavertaisempi kohdentuminen Suomessa
- Ruokainnovaatiot ja ruokaturva
  - mm. maatalouden kannattavuus ja peltoviljely, proteiiniomavaisuus, lajiketutkimus, jalostusteen nosto
- Kokonaisturvallisuus ja varautuminen –ratkaisut paikallisia/alueellisia
- Keskeisten elinkeinojen kehittäminen, elinkeinolähtöinen tutkimustoiminta, TKI (mm. meri, puolustus- ja kaksoiskäyttöteknologia, matkailu, lääke- ja terveysteknologia)

Central Baltic Interreg

- Varsinais-Suomen liitto toimii ohjelman hallintoviranomaisena
- kokonaisvolyymi noin 160 M€/ 7-vuotinen ohjelmakausi 2021-2027
- TEM:n päätös Interreg suunnitelman Central Baltic luvun valmistelun käynnistämisestä 2028-2034 Varsinais-Suomen liiton johdolla
- Alueelle tärkeät teemat mukaan rahoitusohjelmaan

Central Baltic ohjelma-alue Suomessa, Ruotsissa, Virossa, Latviassa ja Ahvenanmaalla (yhteensä 29 aluetta)Programme area - Central Baltic

Miten hyötyä konkreettisesti maakunnallisesti aluekehittämisestä?

- EU:n rahoitusmahdollisuuksien hyödyntäminen isompien kuin kuntakohtaisten hankkeiden edistämiseen
  - Mukanaolo verkostoissa? Esimerkiksi rahoitustilaisuudet, kansainväliset yhteydet, työryhmät
  - Alueen yritysten pääseminen mukaan kehittämishankkeisiin -> uusin tutkimustieto, neuvonta, työntekijöiden osaaminen, investoinnit, vienti..
  - Yritysten investointi- ja kehittämisrahoitus EU:n kilpailukykyhankkeissa
- Aktiivinen yhteydenpito ja syötteiden tuominen kunnalta maakunnalliseen aluekehittämiseen tärkeää!

Aluesuunnittelun ajankohtaiset

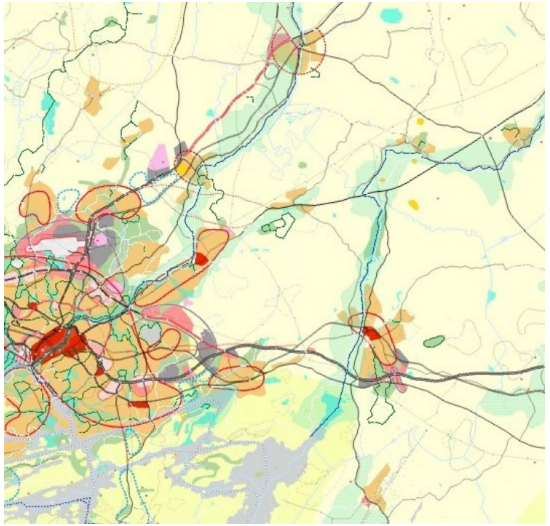
9.11.2026

Suunnittelujohtaja Heidi Saaristo-Levin

Aluesuunnittelu

Lakisääteisiä tehtäviä, joiden kautta edistetään maakunnan menestystä ja hyvinvointia

Maakuntakaavoitus

Liikennejärjestelmätyö

Merialuesuunnittelu

Aluesuunnittelun ajankohtaiset

Maakuntakaava mahdollistaa ja ohjaa maakunnan kehitystä toteuttaen maakuntastrategiaa aluevarausten ja muiden suunnitteluratkaisujen kautta.
Prosessit ovat laajoja, osallistavia ja vuorovaikutteisia.

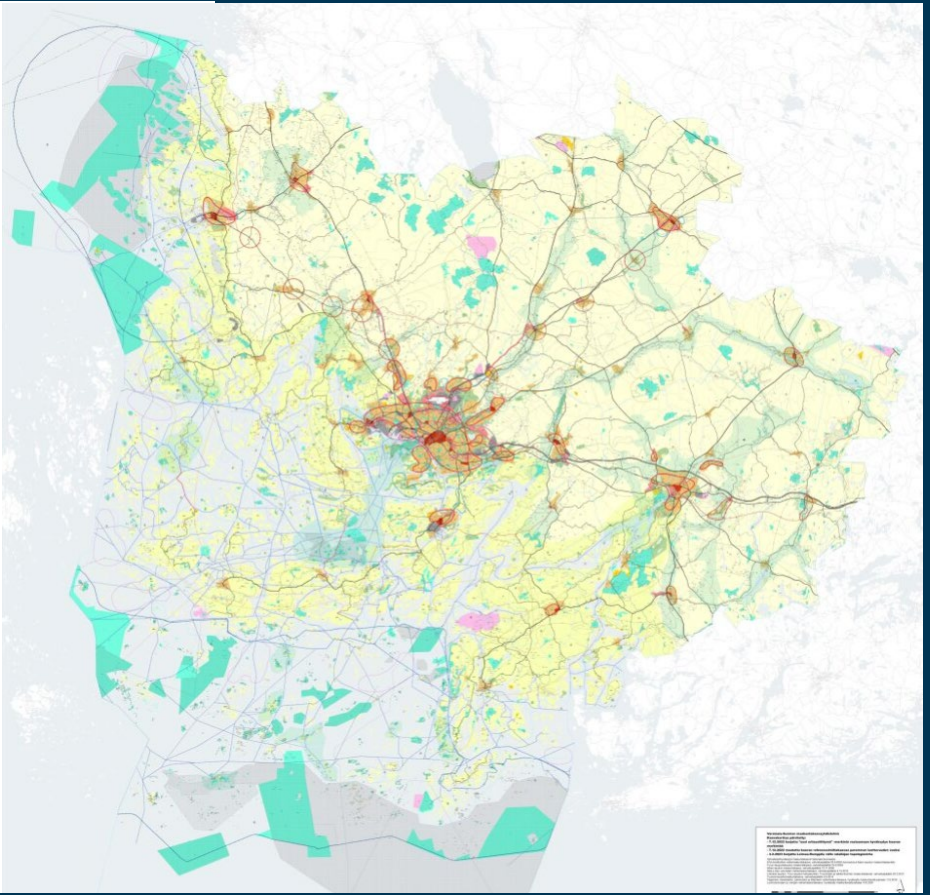
Käynnissä nyt:

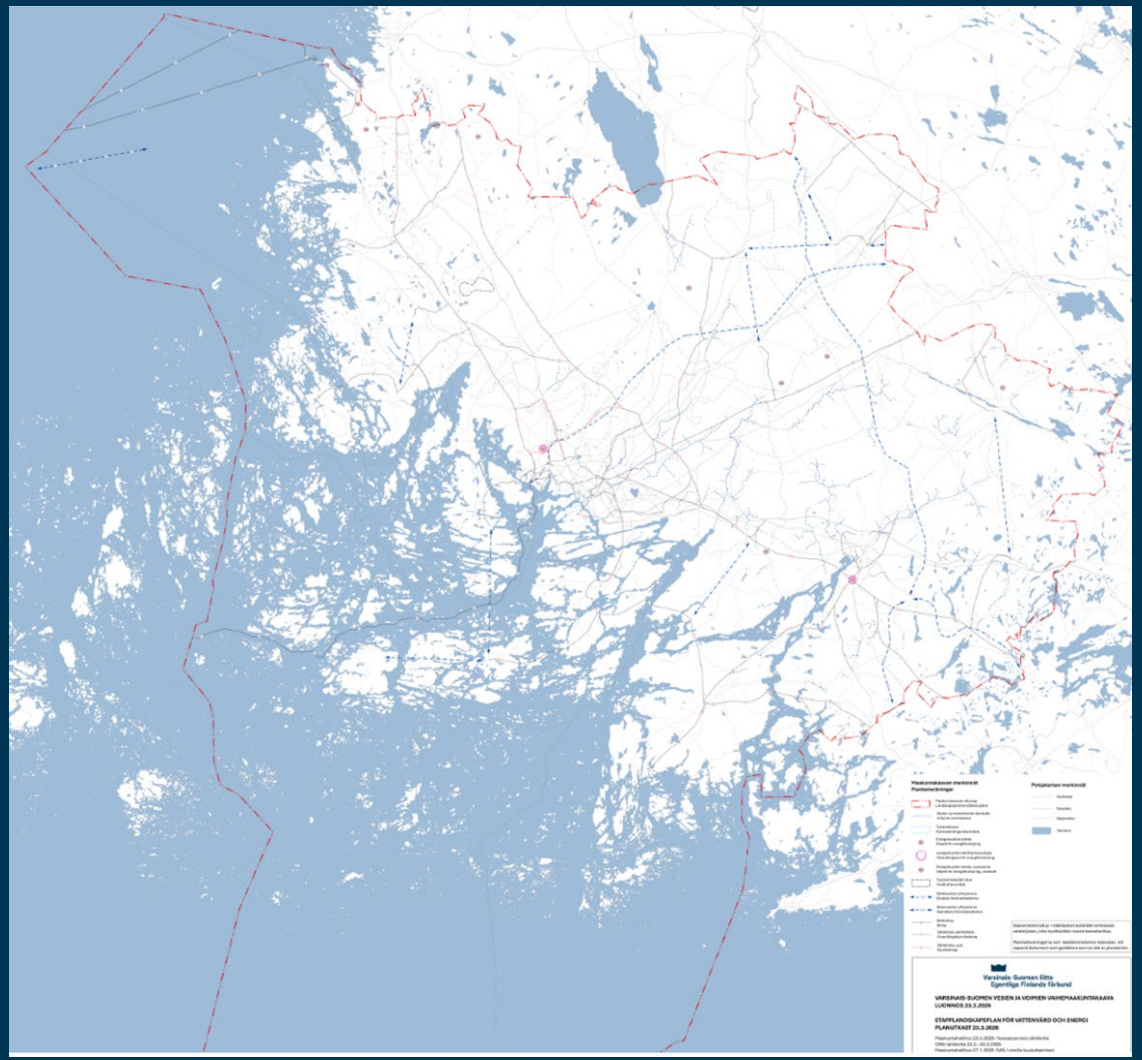
VESIEN JA VOIMIEN VAIHEMAAKUNTAKAAVA
(2024-2027/28)

Saaristomeren ja Selkämeren
SUOMEN MERIALUESUUNNITELMA (2024-2027)

Myös:

- Varsinais-Suomen alueidenkäytön yhteistyöryhmä
- Varsinais-Suomen liikennejärjestelmäsuunnitelman seurantaryhmä

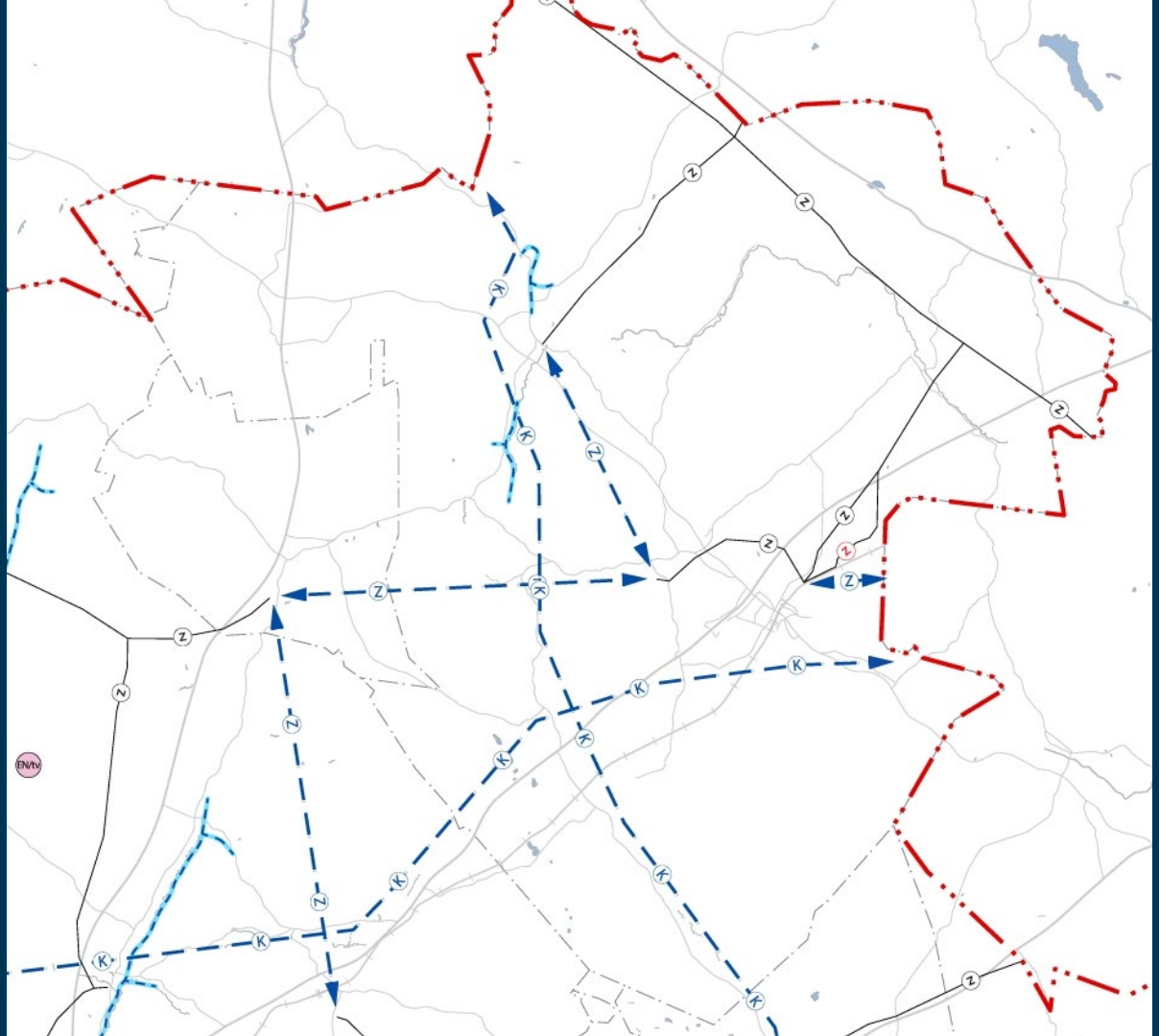
Vesien ja voimien vaihemaakuntakaava

Luonnos oli nähtävillä 10.8.-30.9.2026

Saatu palaute: 224 kpl

aineisto: varsinais-suomi.fi

Varsinais-Suomen liitto
Egentliga Finlands förbund

Varsinais-Suomen liitto
Egentliga Finlands förbund

Kiitos!

varsinais-suomi.fi